

Samen voor de makers van de toekomst

De Gelderse Stedendriehoek zet in op culturele infrastructuur en projecten met impact

Apeldoorn, Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen
7 maart 2025

Samen voor de makers van de toekomst

De Gelderse Stedendriehoek zet in op culturele infrastructuur en projecten met impact

Inleiding

Tussen 2022 en 2024 voerden wij als Gelderse Stedendriehoek - Apeldoorn, Brummen, Voorst, Lochem en Zutphen - in het kader van het Regioplan en het Cultuur en Erfgoedpact gezamenlijke projecten uit. Het project bestond uit drie themalijnen:

- Thema 1: regionale kennisdeling en ondersteuning
  - Stimuleren talentontwikkeling popmuziek
  - doorontwikkelen cultuureducatie in de culturele regio Stedendriehoek
  - versterken van amateurkunstbeoefening in de culturele regio Stedendriehoek
- Thema 2: Programmering en vernieuwing regionale podia
- Thema 3: Verhaallijn van de Stedendriehoek Erfgoed en landschap: Innovatie in het verbinden van cultuur en erfgoed, door het zichtbaar maken van verhalen in de Stedendriehoek.

Om een impressie te krijgen van onze projecten in de vorige periode, zie:

<https://youtu.be/vcQ2WiTOPDQ>

Samen voor de Makers van de Toekomst, 2025-2027

De reacties van publiek en betrokken organisaties op de projecten en opbrengsten van de periode 2022-2024 waren zó enthousiast, en de opbrengst zo zinvol, dat we gezamenlijk besloten hebben onze samenwerking door te zetten.

In komende jaren (2025 – 2027) zetten we ons daarom samen in voor de makers van de toekomst. We zetten de samenwerking uit de vorige periode door, met vernieuwende aspecten.

Als Gelderse regio Stedendriehoek zetten gemeenten en culturele organisaties zich in de periode 2025 – 2027 gezamenlijk in voor:

1. Het versterken van de culturele infrastructuur op het gebied van podium- en presentatieplekken, popmuziek en amateurkunst;
2. Het vergroten van deelname van jongeren aan kunst en cultuur en inzicht krijgen in hun behoeftes op dit gebied;
3. Het versterken van de verbondenheid van inwoners en bezoekers aan de Stedendriehoek door een netwerk van aantrekkelijke erfgoedlocaties en beeldende kunst.

Hoe gaan we dat doen?

We zetten in op zeven deelprojecten.

1. Versterken van culturele infrastructuur
  - a. Open podia, regionale podia/presentatieplekken
  - b. Stimuleren talentontwikkeling popmuziek
  - c. Regionale versterking infrastructuur amateurkunst
2. Deelname jongeren aan kunst en cultuur
  - a. Jongeren programmeren bij het theater
  - b. Jongeren maken cultuur
3. Verbondenheid van inwoners en bezoekers aan de Stedendriehoek door een netwerk van aantrekkelijke erfgoedlocaties en beeldende kunst
  - a. Rondje Erfgoed
  - b. Rondje Erfgoed – Kunst op de kaart

Looptijd

Het programma loopt van 1 april 2025 tot en met 31 december 2027.

Spreiding

De activiteiten vinden plaats in de regio Gelderse Stedendriehoek: Apeldoorn, Brummen, Lochem, Voorst en Zutphen. In afstemming met de gemeenten kan er differentiatie plaatsvinden welke projecten waar en hoe vaak plaatsvinden.

De grote lijn voor de periode 2025-2027 is dus het doorzetten van de projecten die succesvol gebleken zijn in de periode 2022-2024. Tegelijkertijd zetten we ook in op een nieuw plan: Kunst op de Kaart. In het kader van de regeling Culturele infrastructuur en cultuur en erfgoedparticipatie doen wij graag een subsidieaanvraag bij de Provincie Gelderland voor een bedrag van € 765.000, waarvan € 600.000 voor infrastructuur en € 165.000 voor participatie.

Hoe gaan we dat doen?

1.a. Netwerk regionale podia/ presentatieplekken en open podia

Inwoners, creatieve makers en organisaties kunnen hun talenten presenteren op de diverse podia en presentatieplekken in de regio. De podia zijn belangrijke partijen in de keten van talentontwikkeling, educatie, participatie en presentatie.

De kleinere podia zijn echter kwetsbaar. Ze hebben vaak te weinig menskracht om alle taken te volbrengen, denk aan promotie, of vrijwilligers of fondsenwerving. Deze kennis hebben de grotere podia standaard in huis. Onze ambitie is dat er voldoende en aantrekkelijke en toekomstbestendige podiumkunstvoorzieningen en presentatieplekken in onze regio zijn.

In de periode 2022-2024 hebben we een netwerk opgezet van kleinere en grotere podia in de regio. Het netwerk is een aantal keer bij elkaar gekomen. Uit deze bijeenkomsten bleek dat de kleinere podia gezamenlijke uitdagingen en behoeften hebben, bijvoorbeeld meer kennis op het gebied van promotie. Grotere instellingen hebben deze kennis zelf in huis.

In de periode 2025-2027 zetten de grotere theaters daarom in op verdere netwerkvorming van regionale (open) podia en presentatieplekken, door hen met raad en daad bij te staan op thema's als marketing of fondsenwerving. Hierbij wordt de kennis die professionele theaters in huis hebben gedeeld met de kleinere podia en presentatieplekken. De grotere theaters gaan een stap verder door hen ook programmering aan te bieden; het gaat om aanbod dat

4

aanvullend is voor de regio en geschikt is voor de kleinere presentatieplekken. Zo versterken we de infrastructuur van regionale podia en presentatieplekken.

Open podia

De Gelderse Stedendriehoek heeft een groot aantal amateur kunstbeoefenaars. Het is het cement van onze samenleving, het verbindt mensen en geeft ze zin en vreugde. Een veelgehoorde opmerking is dat er relatief weinig speelplekken zijn voor deze amateurs. In de periode 2022-2024 organiseerden Orpheus, Hanzehof en Schouwburg Lochem open podia. Hiermee werd in deze behoefte verder voorzien. Door deze succesvolle formule kon regionaal talent in een professionele omgeving optreden.

In de periode 2025-2027 faciliteren de grote theaters opnieuw open podia om te zorgen dat regionale amateur kunstbeoefenaars op een podium komen. Ze enthousiasmeren andere makers om ook aan de slag te gaan. Hiermee faciliteren we - door geen entree te heffen - dat mensen met een kleine beurs of mensen die niet zo snel in een theater komen, ook over die drempel stappen.

1.b. Stimuleren talentontwikkeling popmuziek

In de periode 2022-2024 heeft de popmakelaar zich ingezet om aanwezige en toekomstige jonge muzikmakers in de regio te activeren en om ontwikkelmogelijkheden aan te bieden. Als we het over jonge muzikmakers hebben, dan richten we ons op de leeftijd 16 - 30 jaar. De popmakelaar is begonnen met het inventariseren van het netwerk, dat is nu goed in beeld. Door de inzet van de popmakelaar hebben jonge muzikmakers plekken gevonden om te spelen en zich te ontwikkelen, ook in nieuwe muzikale richtingen. Tegelijkertijd is gewerkt aan een duurzaam netwerk - in de vorm van Poppunt Stedendriehoek - dat talent verder kan helpen. Deze activiteiten maken de regio aantrekkelijk voor jongeren.

De vijf gemeenten uit de Gelderse Stedendriehoek willen deze inzet voortzetten: Jongeren vinden namelijk dat er te weinig voor hen te doen is in de regio, ze haken af en voelen zich geen onderdeel van de samenleving. Dat leidt ertoe dat jongeren wegtrekken uit de regio. We willen ons als Stedendriehoek inzetten om ervoor te zorgen dat jongeren meer binding krijgen met de regio, zich beter voelen en meer worden aangesproken op hun talenten en kwaliteiten.

Met de inzet van de popmakelaar doen jonge muziekbeoefenaars/jonge muzikliefhebbers - op diverse plekken in de regio - mee aan (pop)muzikale activiteiten, zowel actief als receptief, ze ontwikkelen zich verder als muzikant, jammen, oefenen of treden op. De popmakelaar kan het eerste aanspreekpunt zijn voor iedereen met (pop)muzikale plannen. Van het

opnemen/uitbrengen van een eerste single tot het plannen van een tour tot het op orde brengen van een perskit en het organiseren van een eigen open mic-avond.

De popmakelaar faciliteert ook ontmoeting tussen muzikanten, door bijvoorbeeld jamsessies te organiseren, ondersteunt lokale horeca, festivals en ondernemers met muzikale plannen en werkt samen met jongerenwerkers en social workers. Hierdoor ontstaat een speelveld waar meer kansen liggen voor de ambitieuze muzikmaker. De popmakelaar faciliteert ook het overbrengen van praktische kennis over productie, of over het regelen van optredens.

In 2025 – 2027 gaat de popmakelaar inzetten op producers en daar activiteiten voor bieden. De popmakelaar zorgt er – ten opzichte van de periode 2022-2024 nog meer – ook voor dat er een duurzaam regionaal netwerk voor deze activiteiten komt zodat dit alles goed geborgd wordt en kan worden gecontinueerd. De popmakelaar zorgt er ook voor dat de activiteiten goed bekend, zichtbaar en vindbaar zijn voor zowel deelnemers als bezoekers, meer dan in de periode 2022-2024.

Op deze manier kunnen muzikale talenten zich zo verder ontwikkelen en ontstaat er grotere betrokkenheid en binding van jongeren aan de regio: ze voelen zich beter, en ze worden aangesproken op hun talenten en kwaliteiten.

1.c. Regionale versterking infrastructuur amateurkunst

De amateurkunstsector staat onder druk, verenigingen hebben te maken met terugloop van vrijwilligers, teruglopend ledenaantal en opgaven op het gebied van promotie en marketing. Dit geldt niet alleen lokaal, maar ook regionaal is er tussen verenigingen, organisaties en cultuurmakelaars weinig uitwisseling van kennis en samenwerking.

Lokaal zijn in veel gemeenten cultuurcoaches actief, terwijl vraagstukken het lokale overstijgen. Daarnaast is deelname aan cultuuractiviteiten niet meer vanzelfsprekend voor inwoners door drempels, financieel of anderszins. In de samenleving constateren we dat maatschappelijke opgaven zoals eenzaamheid en vergrijzing toenemen. De ambitie is dat inwoners gelukkig zijn en zich verbonden voelen met hun omgeving. Ze hebben een grote sociale basis en doen mee in de samenleving. Deelname aan cultuur kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Daarom willen we als Gelderse Stedendriehoek een regionale amateurkunstmakelaar inzetten om al actieve lokale cultuurcoaches/netwerk en het regionale netwerk van amateurkunstverenigingen en -groepen te versterken en te ondersteunen op het gebied van cultuurparticipatie.

In de periode 2022-2024 heeft de amateurkunstmakelaar het netwerk in deze sector in beeld gebracht, kansen gesignaleerd en laagdrempelige en succesvolle pilots opgezet op het gebied van welzijn. De makelaar zal zich in de periode 2025-2026 richten op het versterken van een regionaal netwerk amateurkunst, aansluitend op de behoeften uit het veld, maar met een duidelijk gekozen focus qua disciplines. Daarbij de focus het regionale netwerk van amateurkunst, ook informeel.

Behoeften en kansen om dit regionaal te versterken zijn door de amateurkunstmakelaar helder geformuleerd en hierop worden concrete adviezen en acties gezet om deze versterking te realiseren, bijv. door kennissessies, netwerkbijeenkomsten, delen van goede voorbeelden of methodieken. De amateurkunstmakelaar ondersteunt de lokale cultuurcoaches en verbindt hen regionaal. Ook verzorgt de amateurkunstmakelaar netwerksessies om de onderlinge samenhang tussen de diverse projecten binnen deze samenwerking te versterken. Daarnaast draagt de amateurkunstmakelaar bij aan innovatie van deze sector op het gebied van welzijn. In de periode 2022-2024 zette de amateurkunstmakelaar de Buurtband en de Meezingexpress op en dit werd positief ontvangen. In de periode 2025-2026 draagt de amateurkunstmakelaar deze methodieken over aan lokale organisaties.

De verwachting is dat dit regionaal leidt tot een sterkere infrastructuur van verenigingen en samenwerking voor de toekomst, betere zichtbaarheid van de activiteiten en verenigingen en breder bereik van de activiteiten. De activiteiten zijn ingebed in de samenleving als vanzelfsprekend onderdeel van de gemeenschap en er doen meer mensen mee. Bij de welzijnsactiviteiten doen inwoners (nieuwe) vaardigheden op; deze dragen ook bij aan saamhorigheid en meer deelname.

n.b. gelet op de inspanningen van de vorige periode, verwachten dat de amateurkunstmakelaar tussen 2025 en 2026 het netwerk versterkt heeft. Daarna wordt verder gedragen door de lokale makelaars en organisaties.

2.a. Jongeren programmeren bij het theater

Iedereen moet kunnen deelnemen aan het culturele leven, juist ook de jongeren, als de nieuwe generatie van bezoekers en deelnemers aan cultuur: het nieuwe publiek. Jongeren weten goed wat ze aan programmering willen zien. Door hen te laten programmeren zetten we jongeren in hun kracht. Door deze insteek dragen we bij aan een aantrekkelijk leefklimaat: jongeren voelen zich verbonden aan de regio. We hopen we dat ze in regio blijven (komen).

In de periode 2022-2024 is er een jongerencoördinator podia/matchmaker urban & jongeren cultuur aan de slag gegaan. Zij heeft ingezet op een jongerencommunity die inspraak had op jongerenkorting voor theatervoorstellingen en werkte mee aan activiteiten/ randprogrammering bij deze voorstellingen voor jongeren. Zo organiseerden ze bijvoorbeeld een themafeest bij de musical Mamma Mia.

Voor de periode 2025-2027 continueren we deze activiteiten. Op dit moment is bij Orpheus en Hanzehof een community van jongeren betrokken bij de podia. Via de podiumkunsten komen jongeren in aanraking met allerlei nieuwe werelden en nieuwe inzichten, waardoor zij zelf beter in staat zijn om te gaan met de complexiteit van de samenleving. In community leren jongeren ook weer nieuwe jongeren kennen.

Voor de podia biedt de jongerenprogrammering mogelijkheden om nieuw aanbod/aanbod op een nieuwe manier te programmeren. Dit willen we realiseren doordat jongeren zelf besluiten wat er wordt geprogrammeerd. Daarnaast organiseren zij in samenwerking met de matchmaker activiteiten rondom de voorstellingen. Jongeren vormen een community, en krijgen zo een vaste plek binnen de podia. Jongeren werven zelf nieuwe jongeren die zich vervolgens ook aansluiten bij die podia. Deze jongeren voelen zich daardoor meer vertegenwoordigd in het aanbod, kunnen zich hiermee identificeren, als nieuw publiek.

2.b. Jongeren maken cultuur

Na corona, maar ook in deze tijd hebben jongeren met diverse uitdagingen te maken: de invloed van sociale media, druk in hun sociale leven, maar ook in toenemende mate sprake van mentale gezondheidsklachten. Na corona is de deelname van jongeren aan cultuur nog steeds niet vanzelfsprekend. De behoefte van jongeren op het gebied van cultuur is ook steeds veranderend. In de Gelderse Cultuur Monitor is geconstateerd dat Gelderse jongeren vaak cultuur beoefenen, maar ontevreden zijn over de zichtbaarheid, kwaliteit en diversiteit van het cultuuraanbod.

We zien het belang van deelname aan cultuur van jongeren. Door cultuur kunnen jongeren zich uiten, problemen bespreekbaar maken, creatief uitleven. Dit draagt bij aan hun welbevinden en verbondenheid aan de samenleving. Ook voor de culturele sector is het belangrijk om inzicht te hebben op de behoeften van jongeren zodat daar actief op ingespeeld kan worden.

In de periode 2022- 2025 zijn in vijf gemeenten experimentele projecten ingezet. In Zutphen zijn jongeren bijvoorbeeld aan de slag gaan met de kunst van herinneren en herdenken. In Lochem wordt een kunstwerk in de openbare ruimte ontwikkeld met betrokkenheid van jongeren van een lokale middelbare school. Ze hebben kunst gemaakt en input geleverd voor het werk, waardoor ze eigenaarschap krijgen over de uitstraling van hun gemeente. Hierin hebben jongeren de ruimte om te komen met iets wat ze zelf willen. Onder begeleiding van een professioneel kunstenaar met als piketpalen erfgoed en kunst in de openbare ruimte in de projectopzet. Vanuit de *good practices* en behoeften is een stappenplan naar een succesvol jongerenproject ontstaan. Op basis van de lessen en behoeften die zijn opgehaald en geleerd, spreken de betrokken organisaties uit dat ze 'nu pas echt gaan beginnen' met het bieden van passend en laagdrempelige participatiemogelijkheden aan jongeren in hun omgeving.

Voor de periode 2025 - 2027 willen we de activiteiten voor en door jongeren continueren. In elke gemeente komt er activiteiten. De jongeren zijn in de lead om te bepalen wat ze willen doen, onder begeleiding van een kunstenaar en gebruik makend van bijzondere (erfgoed en buiten-) locaties. Door de jongeren de lead te geven in de projecten werken we in de geest van het verdrag van Faro. Met de adviseur jongeren van Cultuur Oost onderzoeken we hoe we de *best practices* met een breder veld kunnen delen. Zo ontdekken jongeren op deze manier wat hun belangstelling heeft, ze ontwikkelen waar hun cultureel vermogen/verbeeldingskracht ligt en worden actief deelnemer aan cultuur.

3.a. Programmering Rondje Erfgoed

De Gelderse Stedendriehoek is als samenhangende regio nog niet zo goed te herkennen voor inwoners en bezoekers, dit geldt met name voor jongeren en jonge kinderen. Daarnaast staat bezoek aan musea en erfgoedlocaties nog steeds onder druk. Uit gegevens blijkt dat er in 2023 bij kleine musea gemiddeld 33 procent minder bezoekers waren dan vóór de coronapandemie.¹

In de periode 2022-2024 werd de route 'Rondje Erfgoed' ontwikkeld. Er ligt nu een succesvol cultureel product waarbij inwoners enthousiast erfgoedlocaties in onze regio kunnen bezoeken door middel van een fietsrouteboekje in de Gelderse Stedendriehoek. In de regio kun je bij erfgoedlocaties stickers ophalen om je routeboekje compleet te maken.

Voor de periode 2025-2027 zetten we het aanbieden van deze route door, en zetten we in op continueren van de succesvolle marketing. Daarnaast gaan we de route nog aantrekkelijker maken voor gezinnen met kinderen in de leeftijd van 6-12 jaar. Dit doen we door het ontwikkelen van een audio-/ videotourroute op en over alle hoogtepunten op Rondje Erfgoed. Deze route is beschikbaar via een toevoeging in print bij het bestaande routeboekje, maar dan speciaal vormgegeven voor deze doelgroep. Voor de erfgoedinstellingen versterkt dit hun positie in de regio, doordat meer bezoekers heen weten te vinden. En met dit project

¹ NOS nieuwsbericht 24 september op basis van cijfers van de museumvereniging.

zijn de instellingen ook op unieke wijze met elkaar verbonden en vormen een uniek netwerk van deelnemende instellingen. Zo versterken we de culturele infrastructuur op het gebied van erfgoedinstellingen. Daarnaast zorgen we ervoor dat inwoners en bezoekers meer kennis over de identiteit van de regio vergaren en daardoor meer verbondenheid voelen met de regio.

3.b. Rondje Kunst

Onze regio is rijk aan verhalen. Deze unieke verhalen willen we zichtbaar maken op basis van het bestaande Rondje Erfgoed, maar dan aan de hand van kunstwerken in de openbare ruimte. Creatieve makers gaan interacteren met het verhaal van onze regio, opdat er nieuwe verhalen, perspectieven of inzichten ontstaan.

In de periode 2025-2027 zetten we dan ook in op de verbreding van het route Rondje Erfgoed met beeldende kunst. We brengen culturele ankerpunten samen in de openbare ruimte met 'Kunst op de kaart'. Door middel van een innovatieve audiobeleving ontdekken deelnemers erfgoedlocaties en beeldende kunst. Per gemeente wordt binnen het Rondje Erfgoed een kunstenaar aan een curator gekoppeld om in gesprek te gaan over een bestaand kunstwerk of architectonisch hoogtepunt met een rijk verhaal. Daarbij geven zij eveneens persoonlijke tips voor *must see*-kunst en architectuur in de openbare ruimte in die specifieke gemeente. Hierbij betrekken we de culturele instellingen in de diverse gemeenten, bijvoorbeeld ACEC, Dat Bolwerck of Museum MORE. Door dit project verbinden we daarmee nieuwe instellingen (met expertise op gebied van beeldende kunst) aan het rondje Erfgoed. Hierdoor verwachten we een meer gelaagde route die blijvend wordt bezocht, waar meer bezoekers en inwoners aan deelnemen. Hiermee verwachten we ook versterking van de culturele instellingen in de infrastructuur doordat nieuwe bezoekers hen beter of opnieuw weten te vinden.

Organisatiestructuur

Penvoerder van de gemeenten voor deze aanvraag is Gemeente Zutphen. Deze gemeente is verantwoordelijk voor het verstrekken van subsidie aan de culturele uitvoerders en het innen van co-financiering bij de andere gemeenten.

De culturele instellingen (CODA, Orpheus, Hanzehof) treden op als penvoerders voor hun respectievelijke aanvraag van hun projecten richting Gemeente Zutphen.

Uitvoering

De uitvoering van de diverse projecten worden door drie projectleiders uitgevoerd, in samenwerking met andere organisaties in de vijf gemeenten.

Open podia, regionale podia/presentatieplekken	Theater Orpheus & theater Hanzehof en Schouwborg Lochem
Stimuleren talentontwikkeling popmuziek	Muzehof
Regionale versterking infrastructuur amateurkunst	Muzehof
Jongeren programmeren bij het theater	Theater Orpheus & theater Hanzehof
Jongeren maken cultuur	Muzehof i.s.m. diverse organisaties in elke gemeente
Rondje Erfgoed	CODA
Rondje Erfgoed – Kunst op de kaart	CODA en ACEC (adviserend) i.s.m. diverse organisaties in elke gemeente (bv. Museum MORE en Dat Bolwerck).

Advies

Cultuur Oost treedt in de uitvoering van het voorgenomen plan op als adviseur van de Gelderse Stedendriehoek. Deze organisatie ondersteunt en adviseert de gemeenten op het gebied van beleidvorming, maar zorgt ook voor kruisbestuiving tussen de andere regionale samenwerkingen. Daarnaast informeert de adviseur de gemeenten op provinciale ontwikkelingen. Praktisch is de adviseur, daar waar mogelijk en gewenst, aanwezig bij ambtelijk en bestuurlijke overleggen. Cultuur Oost beschikt over specifieke expertise op het gebied van jongeren, netwerk en cultuureducatie.

Financiering

Zoals uit de begroting blijkt gaan we een deel (€600.000) van de projecten inzetten op het versterken van de regionale culturele infrastructuur, en een deel (€330.000) op projecten die deelname van bezoekers en inwoners versterken. Van deze €330.000 wordt €165.000 euro gematcht door de vijf gemeenten. In de begroting hebben we een splitsing aangebracht op infrastructuur en participatie.

Communicatie

De culturele penvoerders en de gemeenten zullen met een communicatiecampagne de projecten onder de aandacht brengen van het lokale en regionale publiek. De culturele penvoerders communiceren primair om publiek te trekken voor hun eigen activiteiten. De gemeenten verzorgen daarnaast projectoverschrijdende communicatie, of lichten één of enkele van de deelprojecten uit om inwoners te enthousiasmeren om mee te doen. De gemeenten werken op basis van een gezamenlijk communicatieplan. Wij noemen de provincie Gelderland als partner en financier consequent in onze communicatie.

Evaluatie en verantwoording

Tussentijds overleggen we en houden we de provincie graag op de hoogte. We nodigen ook graag uit om aan te sluiten bij een aantal bestuurlijk overleggen tussentijds. Na afloop van de projecten organiseren wij als gemeenten een evaluatie met de culturele partners. Tussentijds zijn er steeds gezamenlijke bijeenkomsten van gemeenten en projectuitvoerders, waarbij we de onderlinge samenhang tussen de diverse projecten in de gaten houden en versterken. Aan het einde van de projectperiode stellen we met input van de culturele partners een inhoudelijke en financiële verantwoording op.